

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága ügyvéd által képviselt felperesnek ügyvéd által képviselt alperes ellen házasság felbontása, gyermek elhelyezése és járulékai iránt a Jászberényi Városi Bíróságnál 1.P.20.959/2004. számon megindított és a Jász - Nagykun - Szolnok Megyei Bíróságnak 1.Pf.20.177/2007/15. számú ítéletével befejezett perében az említett számú másodfokú határozat ellen az alperes által 96. és 102. sorszám alatt előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán a 2008. január 15. napján megtartott tárgyalás alapján meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezéseit hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek tizenöt napon belül 120.000 (egyszázhuszezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget, melyből 20.000 (Húszezer) forint az ÁFA.

I n d o k o l á s:

Az elsőfokú bíróság ítéletével a peres feleknek 2000. május 6-án megkötött házasságát felbontotta, a felek házasságából 2000. november 22-én született B. A. nevű gyermeket az alperesnél helyezte el és kötelezte a felperest, hogy a gyermeket ingóságaival együtt 3 napon belül adja ki az alperesnek, továbbá, hogy fizessen meg az alperesnek havi 20.000 forint határozott összegű gyermektartásdíjat, szabályozta a felperes és a gyermek közötti kapcsolattartást, ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította, az ideiglenes intézkedését hatályon kívül helyezte, az ítéletének a gyermektartásdíjra vonatkozó rendelkezését pedig előzetesen végrehajthatóvá nyilvánította. Kötelezte az alperest perköltség megfizetésére, míg az állam által előlegezett szakértői költségről úgy rendelkezett, hogy azt az állam viseli.

Az ítéletének indokolása szerint az elsőfokú bíróság a közös kiskorú gyermek elhelyezésére irányuló kereseti és viszontkereseti kérelem Csjt. 72/A. §-ának (1) bekezdése alapján történő elbírálása során - elsősorban az általa beszerzett igazságügyi pszichológus szakértői vélemény alapján - arra volt figyelemmel, hogy a perbeli gyermek önálló nevelésére - a kedvezőbb személyiségjegyei és a gyermek hozzá való hangsúlyosabb érzelmi kötődése miatt - az alperes inkább alkalmas, mint a felperes és a szakértő által az önálló neveléshez javasolt nagyszülői segítség az alperes szüleinek a személyében adott. A peres felek között az erkölcsi tulajdonságaikat illetően számottevő különbség nem volt megállapítható, mert az alperest szabálysértésért, a felperest pedig bűncselekmény elkövetésért vonták felelősségre. A felperes közel két éve állandó környezetet biztosít ugyan a gyermek számára, ez a környezet és a felperesi nevelés azonban nem bizonyult alkalmasnak arra, hogy a gyermek pszichés állapota rendeződjön, kiegyensúlyozatlansága és zaklatottsága csökkenjen, illetve megszűnjön, ezért arra az álláspontra jutott, hogy a peres felek közül az alperes az a szülő, akinél a gyermek kedvezőbb testi, szellemi, erkölcsi fejlődése biztosítottabb.

Az elsőfokú ítélet ellen a felperes fellebbezéssel élt annak megváltoztatása és a B. utónevű gyermek nála való elhelyezése, valamint a J., Cs. utca alatti volt közös lakásingatlan vonatkozásában az alperes 1.000.000 forint lakáshasználati jog ellenérték megfizetésére való kötelezése és a perköltségben való marasztalásának a mellőzése iránt.

Az alperes írásbeli ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására és másodfokú perköltség megállapítására irányult.

A másodfokú bíróság az ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, a fellebbezett részét pedig részben és akként változtatta meg, hogy a felek házasságából 2000. november 22. napján született B. A. utónevű gyermeket a felperesnél helyezte el, mentesítette a felperest a gyermek kiadása és a 20.000 forint gyermektartásdíj megfizetése alól, és részletesen szabályozta az alperes és a gyermek közötti folyamatos és időszakos kapcsolattartást.

Úgy rendelkezett, hogy az első fokú perköltségét mindegyik fél maga viseli, egyebekben pedig az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta és kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 50.000 forint másodfokú részperköltséget.

A döntését - egyebek mellett - azzal indokolta, hogy az általa lefolytatott részbizonyítás adatai alapján kiegészített és pontosított tényállás alapján a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságtól a gyermekelhelyezés, gyermektartásdíj, kapcsolattartás tekintetében eltérő jogi álláspontra helyezkedett, a

lakáshasználati jog ellenérték vonatkozásában viszont az elsőfokú bíróság elutasító rendelkezésével egyetértett.

A gyermekelhelyezés kapcsán arra mutatott rá, hogy a Csjt. 72/A. § (1) bekezdése és a Legfelsőbb Bíróság 24. számú irányelvével módosított 17. számú irányelve alapján a gyermek elhelyezésének alapvető szempontja a gyermek érdeke. Ezért a bíróságnak a gyermek életét érintő minden körülmény feltárásával és együttes mérlegelésével kell határoznia.

A gyermek életét érintő lényeges és életét alapvetően meghatározó első 2-3 évében nem vitásan a felperes látta el a gyermeket, ezt a tényt pedig nem csorbítja az, hogy időnként az alperes édesanyjának segítségét igénybe vette, illetve az alperes is besegített a gyermek körüli alapvető teendők elvégzésébe.

Nem volt figyelmen kívül hagyható az sem, hogy a felperes munkahelykeresésére és munkába állására, az alperes édesanyja által is megerősítetten azért volt szükség, mert az alperes nem biztosított megfelelő anyagi hátteret a felperes és a gyermek megélhetéséhez. Bármilyen eredetű anyagi megfontolás sem vezethet oda, hogy a peres feleknek megfelelő anyagi körülmények között élő családok esetében a munkaviszonyban nem álló feleség és az általa gondozott gyermek nélkülözésnek legyen kitéve. Így indokolt volt az, hogy a felperes saját anyagi biztonságát megteremtve munkába álljon.

A felperes munkavégzése azonban eltérő időtartamú elfoglaltságot jelentett, így előfordult, hogy esténként, illetve hétvégente is távol volt a családjától. Az alperes arra hivatkozott, hogy ez időtől kezdve ő látta el a gyermeket és a másodfokú eljárás során úgy nyilatkozott, hogy naponta csupán néhány órára 9-13 óráig terjedő időtartamban van munkahelyi elfoglaltsága, de bármikor szabaddá teheti magát. Ezt a tényállítást azonban cáfolta az édesanyjának a tanúvallomása, aki azt adta elő, hogy rendszeresen a férje ment a gyermekért az óvodába, majd mindhárman az ő lakásukra mentek, ahonnan az alperes csak a munkából való hazaérkezése után, 5-6 órákor vitte haza a gyermeket, a másodfokú eljárásban pedig maga a gyermek is úgy nyilatkozott, hogy a nagyszülőknél is szokott aludni, amikor az édesapja nem ér rá.

Az elsőfokú bíróság a felek által sem vitatott tényállásában nem látta megállapíthatónak azt, hogy a házassági életközösség megromlásához a felperes házasságon kívüli kapcsolata vezetett. Helyesen járt el ugyanis az elsőfokú bíróság akkor, amikor az alperes e tényállításának a bizonyítására bejelentett tanúvallomását az ítélezése alapjául nem fogadta el, hiszen a nevezett feljelentése alapján a felperes ellen büntető eljárás indult, ezért az ügyben elfogulatlannak nyilvánvalóan nem tekinthető.

Helyesen állapította meg tehát az elsőfokú bíróság, hogy a felek házasságának megromlását az eltérő életszemléletük, a család és a munka fontosságáról vallott eltérő felfogásuk okozta, és az ebből adódó feszültségeket, vitákat a felek megfelelően nem tudták feloldani.

A gyermek elhelyezésénél nem volt figyelmen kívül hagyható az sem, hogy a gyermekkel a felperes 2004. novemberében a volt közös lakásból elköltözött és azóta a gyermek folyamatosan vele él együtt, immár 2,5 éve. Ez a tény pedig a gyermek 7 éves korát is figyelembe véve, igen jelentős és meghatározó időtartam, amelynek során a gyermek jelenlegi környezetét, életvitelét, óvodai létét elfogadva oda beilleszkedett.

A felek különélése óta a munkahelyi tájékoztatás alapján és a felperes nem vitatott személyes előadása szerint munkaidő beosztása lehetővé teszi azt, hogy a gyermeket ő vigye óvodába és néhány alkalomtól eltekintve, délután ő is vigye onnan haza.

A másodfokú bíróság - az elsőfokú bírósággal szemben - nem tulajdonított perdöntő jelentőséget a perben beszerzett pszichológus szakértői véleménynek. Az állandó bírói gyakorlat szerint ugyanis a pszichológus szakértői vélemény is csupán egy a bizonyítékok közül, amelynek túlértékelése, illetve kizárólagos figyelembevétel nem szolgálja azt az alapvető szempontot, ami szerint a gyermek érdekét kell mindenekelőtt figyelembe venni. A felperesnek arra való hivatkozása, hogy a felperes a szakértői vizsgálat teljes időtartama alatt nem volt mindvégig jelen, s rá lényegesen kevesebb idő jutott a szakértői vizsgálatból, nem alkalmas a szakvélemény bizonyítékok köréből való kirekesztésére a felek személyiségjegyeire vonatkozóan tett megállapításait illetően. Ezzel kapcsolatosan tett megállapításait egyébként a per egyéb adatai - mint ahogy erre az elsőfokú bíróság is helyesen utalt - alátámasztják. Mindezekből a felek személyiségjegyeit illetően az az elfogadható, ami mindkét peres félről egyaránt elmondható, hogy indulatkezelési nehézségeik vannak, feszültségi toleranciájuk alacsony és bizonyos fokú érzelmi éretlenség is jellemzi őket.

Ugyanakkor a szakértői vélemény sem foglalt sarkalatos állást a tekintetben, hogy emiatt akár a felperes, akár az alperes alkalmatlan lenne a gyermek nevelésére, az alperes alkalmasságát is külső segítséggel tartotta elfogadhatóbbnak.

Miután a másodfokú bíróság a szakvéleménynek nem tulajdonított perdöntő jelentőséget, a felperesnek a szakértő végzettségével kapcsolatos kifogását figyelmen kívül hagyta.

Mivel mindkét fél alkalmas a gyermek nevelésére, mindketten őszintén ragaszkodnak a gyermekhez, mindkettőjük lakáskörülménye alkalmas a gyermeknevelésre, a gyermek elhelyezésénél – a már kifejtetteken túlmenően – nem hagyható figyelmen kívül az, hogy alapvetően a gyermeket születésétől kezdve a felperes látta el, túlnyomórészt az első két évben is, és azóta is kizárólag, amióta 2004. novemberében elköltöztek. A gyermeknek az anyával a különélés óta együttöltött ideje bizonyossá tette, hogy a felperes egyedül is alkalmas a gyermek nevelésére, egészséges fejlődésének biztosítására. Nem állapítható meg az eltelt különélés időszaka alatt a gyermeknek az apa elleni nevelése, hiszen a felperes által becsatolt magánszakvélemény és a nevelési tanácsadóban készült vélemény – a gyermek vizsgálata alapján – egyaránt megerősítette, a gyermek másodfokú bíróság előtt tett személyes nyilatkozatából is kitűnő azt a tényt, hogy kötődik az édesapjához és szívesen megy hozzá kéthetenként a kapcsolattartásra, így jelentős befolyásolás az alperes ellenében nem is vélelmezhető.

A másodfokú bíróság – az elsőfokú bírósággal szemben – nem értékelte túl azt a körülményt, hogy a felperest a nyelvvizsga bizonyítvány megszerzése miatt „bűncselekményért”, míg az alperest az ittas járművezetés miatt szabálysértés „vétségért” vonták felelősségre. A gyermeknevelés szempontjából mind a két félnél egyforma módon kell értékelni, azt, hogy volt velük szemben büntető eljárás, de semmiképp sem vezethet olyan következtetésre, hogy a felperesre nézve ez súlyosabb erkölcsi megítélést jelent a gyermeknevelés szempontjából, mint az alperesre nézve az ittas vezetés.

A másodfokú bíróság a bizonyítás kiegészítése körében szükségesnek látta a gyermek személyes meghallgatását, amelyet azonban nem lehetett teljes terjedelmében a gyermek szavai szerint elfogadni és értelmezni a gyermek feszült, szorongó állapota miatt. Nem tudott a meghallgatása során feloldódni, azonban azt az óhaját egyértelműen a bíróság tudomására hozta, hogy a jelenlegi környezetében az édesanyja elhelyezésében szeretne maradni, ahol jól érzi magát és ehhez képest ennek megfelelően kezelte a bíróság a gyermeknek azt az időbeli, térbeli tájékozatlanságát, hogy ezen nyilatkozatát úgy erősítette meg, hogy „két napot alszik anyával, 5 napot meg apával”. Nyilvánvaló, hogy az a szándéka és akarata, hogy az édesanyja elhelyezésében kíván maradni, ennek fordítottját jelenti.

Összességében nem állapítható meg az, hogy a felperes a házasság megromlásában és az életközösség megszakadásában erőteljesebb szerepet játszott, mint az alperes, nem állapítható meg, hogy önállóan alkalmatlan a gyermek nevelésére, sőt a külön töltött 2,5 év ennek ellenkezőjét igazolta, nem állapítható meg az apa elleni nevelés sem, a gyermek pedig az életkorára figyelemmel még elsősorban anyai gondoskodást igényel.

Mindezen körülmények figyelembevételével és mérlegelésével a másodfokú bíróság megállapította, hogy a felek gyermekének legkedvezőbb testi, szellemi, erkölcsi fejlődését a felperes tudja biztosítani, ezért az elsőfokú bíróságnak a gyermekelhelyezésre vonatkozó rendelkezését megváltoztatva a kiskorú B. nevű gyermeket a felperesnél helyezte el. Erre tekintettel a felperest mentesítette a gyermek kiadása és a gyermektartásdíj megfizetése alól, és a kialakult gyakorlatnak megfelelően szabályozta az alperes és a gyermek közötti kapcsolattartást a Csjt. 92. § (1) és (4) bekezdése alapján.

A jogerős ítélet ellen az alperes felülvizsgálati kérelemmel élt a másodfokú bíróság ítélete gyermek elhelyezésére, tartására és a vele való kapcsolattartás szabályozására vonatkozó rendelkezéseinek a hatályon kívül helyezése, valamint elsődlegesen az elsőfokú bíróság ítélete ugyanezen rendelkezéseinek a helybenhagyása, másodlagosan pedig a másodfokú bíróságnak ebben a körben új eljárásra és új határozat hozatalára való kötelezése iránt.

A felülvizsgálati kérelmének részletesen kifejtett indokai szerint a jogerős ítélet általa sérelmezett rendelkezése az 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett, a Gyermekek Jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény 3. cikkét és 19. cikkének 1. és 2. pontját, az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett Európai Emberi Jogi Egyezmény 6. cikkelye szerinti tisztességes eljáráshoz való jogot, a gyermekek védelméről szóló 1997. évi XXXI. törvény 5. §-ának n./ pontját, 6. §-ának (1) és (5) bekezdését, továbbá - ebből következően - a Csjt. 72/A. §-ának (1) bekezdését és a Legfelsőbb Bíróság - többször módosított - 17. számú irányelvében foglaltakat, valamint a Pp. 206. §-ának (1) bekezdését sérti.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására irányult.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

I.1. A jogerős ítélet a felülvizsgálattal támadott körben a peres egymással ellentétes előadásának, a perbeli kiskorú gyermek nyilatkozatának, a kihallgatott tanúk egymásnak ugyancsak ellentmondó vallomásának, a perben kirendelt igazságügyi pszichológus szakértő véleményének és a becsatolt okirati bizonyítékok adatainak az egymással való egybevetése, azok okszerű, logikai ellentmondásoktól mentes, és a Pp. 206. §-ának (1) bekezdésében foglalt elveknek egyébként is megfelelően történő értékelése alapján, megalapozottan állapította meg a tényállást.

Iratellenesen hivatkozik az alperes a felülvizsgálati kérelmében arra, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú eljárásban beszerzett

igazságügyi pszichológus szakértő véleményét a tényállás megállapítása és a per érdemi elbírálása során figyelmen kívül hagyta. A jogerős ítélet indokolása ugyanis nem hagy kétséget afelől, hogy a másodfokú bíróság a szakértői vélemény leleti, illetve véleményi részének csupán a felek személyiségére és a gyermek érzelmi kötődésére vonatkozó - a per egyéb adataival alá nem támasztott vagy cáfolt - egyes ténymegállapításait, illetve részeit mellőzte, az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást pedig - az általa lefolytatott részbizonyítás adatai alapján - ki is egészítette. A részben kiegészített és módosított tényállás alapján a vitás szakvéleménynek a jogvita érdemi elbírálása során kétségkívül nem tulajdonított perdöntő jelentőséget, mert azt csupán a rendelkezésre álló „egyik bizonyítéknak” tekintette, a Pp. - fentebb hivatkozott - 206. §-a (1) bekezdésében foglaltakkal összhangban álló ezen eljárása viszont nem azonosítható a szakvélemény - alperes által sérelmezett - indokolatlan figyelmen kívül hagyásával.

2. Az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett Európai Emberi Jogi Egyezmény 6. cikkelye szerint mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és ésszerű határidőn belül tárgyalja és hozzon határozatot polgári jogai és kötelezettségei tekintetében.

A Gyermek Jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án elfogadott és az 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) 12. cikke egyértelmű abban, hogy az Egyezményben részes államok az ítélőképesége birtokában lévő gyermek számára biztosítják azt a jogot, hogy minden őt érintő kérdésben szabadon kinyilváníthassa véleményét és a gyermek véleményét - figyelemmel korára és érettségi fokára - kellően tekintetbe kell venni. Ebből a célból nevezetesen lehetőséget kell adni a gyermeknek arra, hogy bármely olyan hivatali vagy közigazgatási eljárásban, amelyben érdekelt, közvetlenül vagy képviselője, illetőleg arra alkalmas szerv útján a hazai jogszabályokban foglalt eljárási szabályoknak megfelelően meghallgassák.

Ezzel összhangban rendelkezik a Csjt. 71. §-ának (1) bekezdésének anyagi jogi szabálya úgy, hogy a szülői felügyeletet a kiskorú gyermek érdekeinek megfelelően kell gyakorolni, és a szülőknek biztosítaniuk kell, hogy az ítélőképesége birtokában lévő gyermekük az őt érintő kérdések előkészítése során véleményt nyilváníthasson, és a gyermek véleményét - korára, ítélőképeségére figyelemmel tekintetbe kell venni; a Csjt. 74. §-a szerint a bíróságnak a gyermek elhelyezésével, valamint az elhelyezés megváltoztatásával kapcsolatos eljárása során - indokolt esetben, így akkor is, ha azt a gyermek maga kéri, közvetlenül vagy szakértő útján meg kell hallgatni a gyermeket is, és ha a gyermek a

tizennegyedik életévét betöltötte, az elhelyezésére vonatkozó döntés csak egyetértésével hozható, kivéve, ha az általa választott döntés a fejlődését veszélyezteti; a Csjt. módosításáról rendelkező 1995. évi XXXI. törvény végrehajtásáról szóló 12/1995. (VI. 22.) IM rendelet 3. §-a értelmében a bíróságnak a gyermek közvetlen meghallgatásáról való döntése során (Csjt. 74. §) a gyermek életkorára, illetve - amennyiben arra a per adataiból következtetni lehet - érettségére figyelemmel kell lenni; a Pp. 279. §-ának (4) bekezdésének speciális eljárásjogi szabálya pedig - a hivatkozott anyagi jogi szabályokkal összhangban - a házastársak kiskorú gyermekének, mint érdekeltnek a bíróság általi közvetlen meghallgatását kötelező jelleggel nem írja ugyan elő, annak a lehetőségét azonban egyértelműen biztosítja.

Sem a nemzetközi jogi, sem a magyar jogi normákkal nem ellentétes tehát, és a tisztességes eljárás elvét sem sérti a másodfokú bíróságnak az az eljárása, hogy a pszichológus szakértő útján már meghallgatott 6 éves korú gyermeknek, mint érdekeltnek a bíróság általi közvetlen meghallgatásáról döntött. A per adataiból ugyanis kizárólag a gyermek pszichés, szomatikus problémáira, nem pedig az éretlenségére lehetett következtetni.

A Pp. 270. §-ának (2) és 275. §-ának (3) bekezdésében foglaltakból viszont az következik, hogy a tényállás megállapításának a módjára vonatkozó és az ügy érdemi elbírálására is lényeges kihatással lévő eljárásjogi szabálysértés hiányában a szabad bírói mérlegeléssel megállapított tényállás felülvizsgálati eljárás keretében történő felülmérlegelésének, a bizonyítékok újbóli értékelésének nincs helye.

II.1. Alaptalanul hivatkozik az alperes a felülvizsgálati kérelmében arra, hogy a jogerős ítéletnek a gyermek elhelyezésére vonatkozó rendelkezése az Egyezmény 19. cikkének 1. és 2. pontjában foglaltakat sértene.

Az Egyezmény alperes által hivatkozott rendelkezése ugyanis nem a szülők között a gyermek bíróság általi elhelyezése iránt folyamatban lévő per elbírálására irányadó szempontokról szól, hanem az Egyezményben részes államoknak azt a kötelezettségét írja elő, hogy megtesznek minden arra alkalmas, törvényhozási, közigazgatási, szociális és nevelési intézkedést, hogy megvédjék a gyermeket az erőszak, támadás, fizikai és lelki durvaság, az elhagyás vagy az elhanyagolás, a rossz bánásmód vagy a kizsákmányolás - ide érte a nemi erőszakot - bármilyen formájától mindaddig, amíg szüleinek vagy valamely szülőjének, illetőleg törvényes képviselőjének, vagy bármely más olyan személynek, akinél elhelyezték, felügyelete alatt áll, és ezek a védelmi intézkedések szükség szerint magukban foglalják a bírói beavatkozással kapcsolatos eljárást is.

Más kérdés ugyanakkor az, hogy a per adatai szerint a perbeli gyermek - a jogerős ítélettel történt elhelyezését megelőzően - nem az őt ténylegesen gondozó felperes, hanem - a Csjt. 72. §-ának (1)-(2) bekezdése, 72/B. §-ának (1)-(2) és 91. §-ának (3) bekezdése szerint - az egymástól különélő mindkét szülőjének az együttesen gyakorolt szülői felügyelete alatt állott, hiszen az alperes szülői felügyeleti joga csak a gyermek elhelyezésére vonatkozó jogerős ítélet meghozatala óta, és csak a gyermek sorsát érintő lényeges kérdések kivételével szünetel.

Más kérdés az is, hogy a per adatai szerint a közös gyermek nevelésére lényegében mindkét szülője egyaránt alkalmas, és a gyermekkel szemben egyik szülő részéről sem valósult meg soha olyan fizikai vagy lelki durvaság, elhagyás vagy elhanyagolás amely miatt az Egyezmény szerinti védelemre szorulna.

Nem vitás, hogy a mindkét szülőjéhez egyaránt ragaszkodó gyermeket a szülők házassága felbomlásának ténye és az életközösség megszűnésének a körülményei igen nagymértékben megviselték érzelmileg. Ez a tény azonban nyilvánvalóan nem lenne kizárólag a felperes terhére értékelhető még akkor sem, ha emiatt a gyermek valóban védelemre szorulna. A házasélet megromlásához ugyanis mindkét fél magatartása (:indulatkezelési nehézségeik, alacsony feszültségtűrő toleranciájuk:) egyaránt hozzájárult, a gyermek asztmás megbetegedése a felek életközösségének ideje alatt alakult ki, az életközösség megszűnésekor pedig a betegségére visszavezethető „befulladását” éppen az alperesnek - a gyermek jelentétében - a felperessel szemben tanúsított tettelegessége váltotta ki, míg az ezt követő zaklatott, kiegyensúlyozatlan pszichés állapotát és szomatikus tüneteit nyilvánvalóan a család egységének megbomlása és a feleknek az elhelyezésével kapcsolatos jogvitája idézte elő. Tény ugyanakkor az is, hogy a különválástól a jogerős ítélet meghozataláig folyamatosan a felperes gondozásában lévő gyermek állapota folyamatosan javult, asztmatikus panaszai megszűntek, az pedig köztudomású, hogy a szülők válása az egészséges gyermekekre nézve is rendkívüli pszichikai terhet ró még akkor is, ha arra nem éveken át tartó pereskedés eredményeként, hanem a gyermek elhelyezésére és az egyéb járulékos kérdésekre vonatkozó egyezség megkötése mellett, a házasélet megromlásához vezető okok feltárása nélkül kerül sor.

2. A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) - az Egyezmény rendelkezéseivel összhangban - a gyermekek alapvető jogait, e jogok érvényesítésének garanciáit, valamint a gyermekek védelmének rendszerét, e rendszeren belül pedig az állam által a szülői kötelességek teljesítéséhez való segítségnyújtást, a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzéséről és megszüntetéséről való

gondoskodást, továbbá a hiányzó szülői gondoskodás pótlását szabályozza.

Az Gyvt.- alperes által hivatkozott - 5. és 6. §-ai - ennek megfelelően - a gyermeknek a testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését, egészséges felnevelkedését és jólétét biztosító saját családi környezetében történő felnevelkedéséhez, továbbá az emberi méltósága tiszteletben tartásához, a bántalmazással - fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal - az elhanyagolással és az információs ártalommal szembeni védelemhez való jogát deklarálják és a veszélyeztetettség fogalmát olyan - magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult - állapotként határozzák meg, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza.

Sem az idézett rendelkezések, sem a Gyvt. egyéb szabályai nem tartalmazzak viszont a gyermek elhelyezésére vonatkozó rendelkezéseket. Alaptalan ezért az alperesnek az az érvelése, hogy a másodfokú bíróság érdemi döntése a Gyvt. idézett rendelkezéseit sérti.

4. A Csjt. 72/A. §-ának (1) bekezdése szerint a gyermek elhelyezéséről a szülők döntenek, a szülők megegyezésének hiányában pedig a bíróság a gyermeket annál a szülőnél helyezi el, akinél a kedvezőbb testi, értelmi és erkölcsi fejlődése biztosított.

A Legfelsőbb Bíróság gyermek elhelyezésévei kapcsolatos szempontokról szóló, de a gyermek elhelyezésének megváltoztatására irányuló perekben is alkalmazandó többször módosított - 17. számú irányelvének III. pontja egyértelmű abban, hogy a gyermek elhelyezésének alapvető szempontja a gyermek érdeke. Ezért a bíróságnak a gyermek életét érintő minden körülmény feltárásával és együttes mérlegelésével kell határoznia. Egyes kiragadott körülmények túlértékelése, más szempontoknak pedig a figyelmen kívül hagyása akadályozza, hogy a gyermek elhelyezésénél a gyermek érdeke megfelelően érvényesüljön.

Alappal sérelmezi ugyan az alperes a gyermek saját elhelyezésére vonatkozó - bíróság általi közvetlen meghallgatásából kitűnő - kívánságának a felperes javára történő értékelését. Az iratok tartalma ugyanis nem hagy kétséget afelől, hogy a gyermeknek a meghallgatása során nem sikerült feloldódnia, mindvégig feszült, szorongó magatartást tanúsított és az önmagában is ellentmondásos tartalmú nyilatkozatát a bíróság újbóli kérdésére is változatlanul fenntartotta. Ezek a tények, valamint az egyéb peradatok pedig kétségkívül arra utalnak, hogy a gyermek - a család felbomlására, a szülőknek az általa is észleltén érte folytatott „harcára”, továbbá a mindkét szülőjéhez való érzelmi kötődésére visszavezethető pszichés és szomatikus problémái miatt - a 7 éves életkora és a

korának lényegében megfelelő érettsége ellenére a „helyzeténél fogva” nem tekinthető ítélőképesnek, mert az említett körülmények miatt nyilvánvalóan nem képes „befolyásmentesen” kialakítani és kinyilvánítani önálló véleményét.

Alaptalanul hivatkozik viszont arra, hogy pusztán a gyermek véleményének a téves értékelése a per érdemi elbírálására lényeges kihatással lehetett volna.

A másodfokú bíróság ugyanis a perbeli gyermek életét érintő valamennyi objektív és szubjektív körülményt kellő részletességgel feltárta és az elhelyezése tárgyában való döntésének meghozatala során – a gyermek véleményének kivételével – indokoltan tulajdonított döntő jelentőséget az ítéletének indokolásában helyesen kiemelt szempontoknak, illetve körülményeknek.

A per adatai szerint a gyermek nevelésére mindkét szülő alkalmas ugyan, a felperes azonban az eddigi magatartásával már bizonyította – az életkoránál és egészségi állapotánál fogva még jelentő fizikai gondoskodásra és felügyeletre is szoruló – gyermek egyedüli gondozására és nevelésére való alkalmasságát. A gyermeket ugyanis a felek együttélése alatt 2 éves koráig – az alperesi szülők esetenkénti segítségével – gyakorlatilag egymaga látta el, az alperes pedig nem csupán ebben működött kisebb mértékben közre, hanem a felperes és a gyermek megélhetéséhez sem volt hajlandó a szükséges mértékben hozzájárulni, a felperes munkába állását követően pedig éppen az okozta a felek közötti nézeteltéréseket, hogy az alperes családról alkotott elképzeléseibe egyáltalán nem illett bele – többek között – az, hogy a felperes távollétében a gyermek gondozásának terhe a korábbinál nagyobb mértékben hárult rá, e teendőknél csupán a szüleinek a segítségével volt képes eleget tenni és a gyermek egyedüli nevelésére a pszichológus szakértői vélemény szerint is csak szülői segítséggel alkalmas.

Nyilvánvalóan éppen ez volt az oka annak, hogy az életközösség megszűnésekor a gyermek felperes általi elviteléhez lényegében hozzájárult. A felperes a különválást követően a lakás- és életkörülményeit a saját erejéből a gyermek érdekeinek megfelelően rendezte, a gyermeket az életközösség megszűnése és a jogerős ítélet meghozatala közötti időszakban minden vonatkozásban megfelelően ellátta, gondozta és – a fejlődését, valamint az apához való érzelmi kötődésének fennmaradását is elősegítő módon – nevelte, a gyermek és az apa kapcsolattartását folyamatosan biztosította, a gyermek egészségi állapota az anya gondozásában bizonyítottan folyamatosan javult, afelől pedig a per adatai nem hagynak kétséget, hogy a gyermek mindkét szülőjéhez – így az anyához is – szorosan kötődik érzelmileg.

Ilyen körülmények mellett - a jogerős ítélet helyes okfejtése szerint - a 7 éves gyermek életében nyilvánvalóan az anya és az anyai környezet képviseli azt - az elsősorban személyi - állandóságot, amely a gyermek számára megfelelő biztonságérzetet nyújt.

Nincs jogi jelentősége ezért a felek jogvitájának az érdemi elbírálása szempontjából annak, hogy a gyermeknek a saját elhelyezésére vonatkozó véleménye - az ítélőképességének a hiánya miatt - nem lett volna a felperes javára értékelhető, mert a mindkét szülő, tehát az anya irányában is fennálló érzelmi kötődése önmagában is kifejezésre juttatja az anya gyermek általi elfogadását és ezáltal megkönnyíti az anyai nevelés és irányítás feladatát.

A fentebb részletezett körülmények bármelyikének a figyelmen kívül hagyása, valamint az alperes által hivatkozott egyéb körülmények túlértékelése már nyilvánvalóan nem a gyermek valós, hanem sokkal inkább az alperes vélt érdekeit szolgálná, a szülő érdekeinek a gyermek érdekeivel szemben történő érvényre juttatására viszont sem a Csjt. - gyermek elhelyezéséről rendelkező - 72/A. §-ának (1) bekezdése, sem -a Csjt. céljáról és a szabályainak alkalmazása során követendő eljárásról rendelkező - 1. §-ának (2) bekezdése módot nem ad.

A kifejtettek miatt a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet - az érdemi döntés helyes indokaira a Pp. 270. §-ának (1) bekezdése alapján alkalmazott Pp. 254. §-ának (3) bekezdése alapján csupán utalva - a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A Pp. 270. §-ának (1) bekezdése szerint alkalmazandó Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján kötelezte a Legfelsőbb Bíróság az alperest a felperes felülvizsgálati eljárással felmerült költségeinek megfizetésére. Az alperest terhelő felülvizsgálati eljárási költség összegét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 1. §-ának (1) és 2. §-ának (1) bekezdése alapján határozta meg, mert a felperes és az őt képviselő ügyvéd kötött létrejött megbízási szerződés kiegészítésének a tartalma az ügyvéd részére kikötött munkadíj és készkiadások, valamint az azt terhelő ÁFA összegét egyaránt igazolta, az alperes pedig a felperes pernyertessége esetére a díjmegállapítást „a jogszabály alapján” kérte ugyan, arra viszont nem hivatkozott, hogy a felperes által igazolt eljárási költség a ténylegesen elvégzett ügyvédi tevékenységgel nem állna arányban.

Budapest, 2008. január 15.

a tanács elnöke, előadó bíró, bíró

A kiadmány hitelül:

bírósági tisztviselő